

08/11/2020

סקר המרחב החופי במוא"ז חוף הכרמל: "פארק חוף הכרמל"

סיכום פגישת צוות היגוי ראשונה, 5/11/2020

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

משתתפים: נגה לבנברג, סילביה סון לביא – מוא"ז חוף הכרמל; לירם יונגרמן – איגוד ערים לאיכות הסביבה שרון-כרמל; משה יזרעאלי – רשות ניקוז ונחלים כרמל; זרי גרמי – כחול וירוק, חבר מליאה; בוריס בורוכין – ועדת איכה"ס, קיימות וחופים; אהוד (אודי) גלילי – רשות העתיקות, כחול וירוק; דור אדליסט – אוני' חיפה; בן רוזנברג, רותם שדה – רט"ג; יעל לביא אפרת, ארז ארד – חלה"ט; עמית מנדלסון, אורי רמון, יבגני חמלין, אביב אבישר, אמיר פרלברג – מכון דש"א.

מהלך הדיון:

נגה, סילביה וזרי הציגו את הרציונל לביצוע הסקר, כרקע לתכנית-אב למרחב החופי של מוא"ז חוף הכרמל "פארק חוף הכרמל" (שממתינה למימון), וכן לתכנית הכוללנית של המועצה שמתוכננת להתחיל בשנים הקרובות, ולתכניות פיתוח נוספות במרחב הסקר. בהמשך הציג אמיר (רכז העבודה מטעם מכון דש"א) את מתווה העבודה המתוכנן: צוות העבודה, מטרות הסקר, שיטת העבודה, רקע אקולוגי ולוח הזמנים לביצוע הסקר. ייסקרו השטחים הטבעיים, היערות הנטועים והשטחים החקלאיים. מצורפת למסמך המצגת שהוצגה בדיון.

חשוב להדגיש שהתקציב שאושר ע"י הקרן לשמירה על שטחים פתוחים לביצוע הסקר הוא כ-60% בלבד מהתקציב שהוגש (200 אלף ש"ח אושרו מתוך 335 אלף ש"ח שהוגשו), ולכן נצטרך לצמצם את היקף העבודה המקורי ולהתמקד בתחומים שאושרו לביצוע בלבד, ולא נוכל להרחיב את העבודה לתחומים שהיינו רוצים לטפל בהם, כמו שיתוף רחב יותר של הציבור.

בסיום הצגת הדברים, התנהל דיון פתוח ובו העלו המשתתפים שאלות והצעות. נושאים נוספים נכתבו בצ'אט שהיה פתוח במהלך הצגת הדברים. להלן תמצית הנושאים שנידונו ושהועלו בצ'אט:

- יעל ציינה את חשיבותם של שטחי ההצפה ופשטי ההצפה: אזור הכבארה, עורף שמורת הבונים ועוד. שטחים אלו משמשים כיום לחקלאות, ויש בהם פוטנציאל רב לתיירות, שתוריד את הלחץ ממוקדי התיירות הקיימים, וכן לשיקום אקולוגי ולהימצאות מינים נדירים. כמו כן, הזכירה שחשוב לבצע את סקר הצומח בעונה המתאימה לכל בית-גידול.

אוניברסיטת תל אביב
קלאזנר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL

נדגיש כי האזורים שהוזכרו נמצאים בתחום הסקר, וימופו במסגרת עבודת השדה. גם תרשימי הצומח המפורטים יבוצעו בהתאם לעיתוי האופטימלי לבתי הגידול, כך שבת-גידול לחים לדוגמה, ייסקרו בסוף עונת האביב – תחילת הקיץ.

זרי שאל על סקרי עופות, בעיקר בהתייחס לתכניות שמקודמות בימים אלו: הקמת מאגר הבונים, הרחבה וחישמול של מסילת הרכבת, ושמורת המלחה שמקודמת בבריכות הדגים הנטושות של נווה ים. כמו כן, ביקש לוודא כי תהיה התייחסות בסקר לגיאומורפולוגיה הייחודית של האזור.

נציין כי סקרי עופות אינם מתוקצבים במסגרת הסקר, היות שישנו מידע רב על תצפיות בעופות במאגרי המידע בעונות השנה השונות, בעיקר בעופות מים, ולכן הוחלט שלא לתקצב נושא זה (כמו גם סקרי יונקים). כל המידע שייאסף ממאגרי המידע ינותח בשלב עיבוד הנתונים. הגיאומורפולוגיה – המסלע והקרקע מהווים גורם מפתח בעיצוב המערכת האקולוגית, ויקבלו גם הם התייחסות בעבודת השדה ובניתוח הנתונים.

בנוסף, חשוב להדגיש שהסקר אינו מתייחס לתכניות ספציפיות, אלא מתאר תמונת מצב עכשווית של השטח. בעקבות המידע שייאסף בסקר, ניתן יהיה לבצע הערכות לגבי השפעות תכניות שונות, אם במסגרת תסקירי השפעה על הסביבה, אם בשלב הכנת תכנית האב ואם במהלך העבודה על התכנית הכוללנית.

נגה ביקשה לדעת האם יבוצע מיפוי של מוקדי עניין ממאגרי מידע קיימים ומתושבים, וכן מיפוי של צירי תנועה (שבילי הליכה, רכיבה על אופניים ושבילי רכב), ומיפוי של מפגעים. כמו כן, הציעה שבמסגרת החשיפה לציבור, יוצע לבתי-ספר להשתתף בפועל בתהליך עבודת השדה.

כל הנושאים שנגה ציינה (למרות שלא פורטו במצגת) הם חלק מהעבודה של עמית בפרק הנוף ומורשת האדם, ויטופלו במסגרת הסקר. בנוגע להשתתפות פעילה של מסגרות חינוכיות בעבודת השדה, לצערנו לא נוכל להקצות לכך משאבים במסגרת התקציב שהוגדר. אם המועצה תוכל להקצות לכך תקציב ממקורותיה, ניתן יהיה לחשוב על הדרך המתאימה לעשות זאת.

אביב הציעה לנסות לגייס תקציב נוסף כדי לסקור את האזור החופי שאינו כלול בסקר (טבלאות גידוד, סלעי חוף). כרגע לא ברור מהיכן ניתן יהיה לגייס לכך תקציב, אבל ננסה לבדוק כיוונים אפשריים. את המידע שהעבירה אביב על בריכת החורף של החותרים, באר החותרים ונוכחות כפנים במאגר החותרים, נטמיע בשכבות המידע (כמו גם בארות נוספות שהזכיר עמית). בנוסף, אביב הציעה לפתח בהמשך

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

אוניברסיטת תל אביב
קלאזנר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL

מתודולוגיה למיפוי שכבת פוטנציאל שיקום של אתרים מופרים. נבחן זאת לקראת סיום הסקר בשלב עיבוד המידע.

אודי הציע להרחיב צפונה את גבול הסקר עד גבול המועצה, כך שייכלול גם את נחל גלים ואת חוף כפר גלים. השטח אינו כלול בתחום סקר הטבע העירוני של טירת כרמל, שהסתיים לאחרונה.

נדגיש כי המימון של הקרן לשמירה על שטחים פתוחים חל רק על האזור שמוגדר בתמ"א 1/35 כמרקם חופי, ולכן אין לנו אפשרות להרחיב את הסקר צפונה מעבר לגבול שהוגדר (ושאינו כולל בתוכו את נחל גלים), היות שהשטח מוגדר בתמ"א 1/35 כמרקם עירוני (עתודה לפיתוח של טירת כרמל).

עוד ציין אודי כי בנוסף לסלעי הכורכר, בתחום הסקר גם סלעי חוף, טבלאות גידוד שנוצרות ע"י ורמטידים (צינורניים), וקונגלומרטים, וכי אזור חוף כרמל הוא העשיר ביותר בארץ באתרי עתיקות ומורשת חופית. המידע כולל מפות סקר ומיפוי פוליגוני של האתרים. נתייחס בצורה מפורטת לסוגי המסלע השונים בפרקי המבוא של הסקר, ובפרק מורשת האדם שבו מטפל עמית, יזכרו אתרים אלו בהרחבה, כולל שימוש במקורות המידע שציין אודי. עמית יפנה אל אודי לקבלת מידע נוסף, ויסייע בו בכתיבת פרק המורשת.

- לירם הזכיר כי חשוב לכלול בסקר את מתחם 5 – באזור בריכת החורף של ג'יסר. השטח נמצא בתחום הסקר, וייסקר כמובן. נשמח לקבל כל מידע רלוונטי על המתחם.
- בן ציין את חשיבותו של אסטואר נחל תנינים, בנוסף לאסטואר נחל דליה שהוזכר במצגת.

חשוב לזכור שהמיפוי הקיים של המערכות האקולוגיות (שהוזכר במצגת) נעשה ברמה הארצית (רותם ועמיתיו, 2016), וברור שחלק מבתי-הגידול התפספסו. בסקר נמפה ברזולוצייה גבוהה יותר את כל בתי-הגידול שבתחום הסקר, ונכלול בו גם את אסטואר נחל תנינים.

סיכום ומטלות להמשך:

1. **אורתופוטו:** לצורך ביצוע מיפוי מדוייק אנחנו זקוקים לאורתופוטו עדכני ברזולוצייה גבוהה. יבגני יפנה אל המועצה, רט"ג ורשות ניקוז כרמל, וינסה לקבל את האורתופוטו הטוב ביותר לצרכינו.
2. **כניסה אל אתרים:** נדרש סיוע של המועצה בתיאום כניסה אל בריכות המלח, בסיס עתלית ומחנה המעפילים. אל שטח התחנה לחקר המדגה של משרד החקלאות בדור לא תהיה בעיה להיכנס.

3. **סקר הידרואקולוגי:** ד"ר ירון הרשקוביץ הזכיר בשיחה מקדימה עם עורכי הסקר, כי הוא מתעתד לבצע סקר הידרואקולוגי באגן נחלי מנשה בשנה הקרובה. משה טוען שהוא אינו מכיר את הנושא. אמיר יבדוק שוב עם ירון במה המדובר.
4. **הוספת נציגי רשויות ממשלתיות נוספים לצוות ההיגוי:** נגה תיצור קשר עם לימור רוטיץ מרמ"י, עם יונתן סטרול מהמשרד להגנ"ס, ועם לימור תלמי מרשות העתיקות, ותבקש שיצטרפו.
5. **שיתוף ציבור:** אמיר יכין תעודת זהות לסקר שתפורסם באתר המועצה, ותופץ לתושבים שמעוניינים להוסיף מהידע שלהם על משאבי הטבע, הנוף והמורשת. מכון דש"א הכין מפה אינטראקטיבית באפליקציית ArcGIS Online, שניתן להיכנס אליה ללא תשלום, ובה ניתן לצפות בשכבות המידע השונות של הסקר. אפשר יהיה לפרסם את המפה גם באתר המועצה. נקיים דיון בצוות מצומצם בסיוע דור אדליסט שמתמחה באיסוף וניתוח נתוני 'מדע אזרחי', על מנת לנסות למצוא פלטפורמה מתאימה לדיווחי התושבים.
6. **מימון נוסף:** אודי הציע לפנות לקרן לשיקום מחצבות ולנסות לגייס תקציב לשיקום מחצבות הכורכר הרבות שבתחום המועצה. נושא זה חורג מהמנדט של הסקר, ומופנה לטיפול של נגה.
7. **מועדי יציאה לשטח:** עמית ייצא יחד עם אמיר לשטח לביצוע סקר הנוף והאתרים במועדים הבאים: 11, 17, 18, 22, 24. מועדים לסקר הבוטני ייקבעו בקרוב.

תודה רבה לכל המשתתפים בדיון.

ד"ר אמיר פרלברג

מנהל יחידת סקרי טבע ונוף

מכון דש"א (דמותה של ארץ)

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

אוניברסיטת תל אביב
קלאוזר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL